

Boerderijenstichting Noord-Holland

VRIENDEN VAN DE STOLP

nieuwsbrief nr. 40, september 2004

Sloopgeest

In deze nieuwsbrief aandacht voor een opmerkelijk en verontrustend verschijnsel: het grote aantal sloopplannen en rol van gemeenten daarbij. Het slopen van boerderijen is niet nieuw; in 50 jaar verdween (landelijk geteld) meer dan de helft van de historische boerderijen. Belangrijkste oorzaken zijn de beëindiging of schaalvergroting van agrarische bedrijven, het ruimtelijk beleid met stads- en dorpsuitbreidingen en de vernieuwing van de infrastructuur. In toenemende mate is er sloopgedrag waar te nemen waarbij sprake is van sloop voor algehele nieuwbouw. De stolp is vervallen, te groot, te duur in onderhoud; er verschijnt dan een nieuwe woonstolp, veel kleiner van formaat en helaas vaak in volstrekt verkeerde verhoudingen. Of, niet zelden ingegeven door

Met de huidige sloopwoede lijkt het hek van de dam.

winstbejag: een riant nieuw landhuis of liever nog twee op dezelfde kavel. De eerste helft van 2004 bood een stortvloed van aangevraagde en verleende sloopvergunningen. Een zwartboek.

Ook in dit nummer aandacht voor het traditionele houten hek waarvan de vervanging

door fantasieloze uniforme ijzeren buishekken een verarming van het landschap betekent.

Was vorig jaar Texel in beeld voor de jaarlijkse excursie: de komende bezoekt Midden-Kennemerland, met pareltjes van gerenoveerde stolpen; met de bon in dit nummer is ervoor in te tekenen.

De cursus De Stolp stap voor stap die in april j.l. eindigde, bleek een succes en wordt nu herhaald voor de doelgroep agrariërs, in samenwerking met de WLTO (Westelijke Land- en Tuinbouw Organisatie). Na het aanbieden aan de WLTO-leden was de nieuwe cursus (onder de nieuwe naam 'De boerderij toen en nu') binnen een week volgeboekt.

In het bestuur zijn recentelijk twee wijzigingen opgetreden: afscheid van Filip Truijen en Cornelis de Jong; opvolging is op komend bestuursoverleg aan de orde.

Leden/boerderijbewoners ontvangen als bijlage een flyer van Boersen Bliksembeveiliging.

In het volgende nummer willen wij aandacht besteden aan de boerderij en de windmolen. 'Groene' stroom versus landschapsoetsiering: wat is de mening van onze leden? ▲

Stolp-Award voor Jaap de Wit

In Schagen kreeg Jaap de Wit op vrijdag 18 juni de stolpenprijs van de Boerderijenstichting Noord-Holland. De award is een eerbetoon aan een eenvoudige, sympathieke, rustige en bevlogen Schagenaar die al een half leven op de bres staat voor de stolpboerderij. Behalve kennis van zaken heeft Jaap de Wit (70) geduldig doorzettingsvermogen als stolpen in de buurt bedreigd worden. Jaap zet zijn kennis en innemendheid in om mensen te overtuigen om wat van waarde is te behouden. Jaap laat zien dat een stolp van belang is voor dorp, stad en streek, maar vooral voor de (nieuwe) eigenaar. In vorm, details, indeling, gebruik en constructie zit in feite het kapitaal van de stolp en juist dat raakt vaak onnodig en of onwetend verloren.

Jaap de Wit ontvangt de Stolp-Award van bestuurslid Willem Messchaert.

Jaap, zelf van boerenkomst, heeft lang in de aannemerij gewerkt en stelt zijn rijke ervaring in dienst van (ver)bouwproblemen van stolpen. Menigeen heeft door de kennis en gedrevenheid van De Wit een andere kijk op zijn bezit gekregen.

Die bouwkunde gaf Jaap een bijzondere tekenrant. Jaap's getekende doorsneden van complete stolpconstructies bieden fabelachtige doorkijkjes van grup tot nok en omgekeerd. Je kunt rustig zeggen dat de tekeningen van De Wit uniek zijn. In elk geval zijn ze een lust voor het oog. De Wit overlegde, tekende, beschreef, publiceerde (en dan meestal in innige samenwerking met de Schager Courant) over de stolpen rond Schagen. Zoals de serie van tien paginagrote artikelen vorig jaar. En Jaap gaat door. Redactiefchef Arie Booij was er die vrijdag dan ook bij om Jaap nog een extra pluim op de stolpenhoed te zetten. Samen met zijn vrouw Nel inventariseerde Jaap bovendien alle stolpen in de omgeving. Dankzij hen is ook het Schager stukje geleverd voor de grote provinciale inventarisatiepuzzel. Jaap N. de Wit toonde zich verrast en vereerd zoals bleek uit zijn brief: 'Mijn vrouw en ik kijken met plezier terug op de gebeurtenissen. We zijn er heel blij mee en we kregen nog tientallen reacties. Een bijzondere ervaring!'. ▲

Bijdrage 2004

Degenen die nog niet in de gelegenheid waren om de jaarlijkse contributie over te maken, roepen wij op de bijdrage van € 15,- (meer mag, zelfs graag) als nog over te maken op ons gironummer 338181 t.n.v. Boerderijenstichting Noord-Holland, Bergen.

INHOUD

- ▲ *Najaarsexcursie*
- ▲ *Het Jaar Niet van de Boerderij?*
- ▲ *Waterschapsstolp uit 1654*
- ▲ *Hek van de dam*
- ▲ *Lof voor boek De Stolp te kijk*
- ▲ *West-Friese boerenerven*
- ▲ *Stolpen in het nieuws*

van Overbeek

makelaars/taxateurs

www.vanoverbeek.nl

VALKENBURGERSTRAAT 212-214
1011 ND AMSTERDAM
T 020 671 61 91

BUIKSLOTERMEERPLEIN 377
1025 XE AMSTERDAM
T 020 494 11 11

TRAMPLEIN 8
1441 GP PURMEREND
T 0299 42 88 98

KLEINE KERKSTRAAT 4
1135 AT EDAM
T 0299 37 30 40

LEPELAAR 3
1628 CZ HOORN
T 0229 27 17 77

HOOFDSTRAAT 215
1611 EA BOVENKARSPER
T 0228 52 10 52

ARCHITECTEN- EN
INGENIEURSBUREAU
W.A. DE HERDER BNA

Varkensgrasweg 3 - 5
WESTERLAND - HIPPOLYTUSHOEF

telefoon: 0227 - 591474
telefax: 0227 - 591931

KWANTES MAKELAARDIJ CV DE SLEUTEL TOT AGRARISCH BEZIT

- Aan- en verkoop van bedrijven en land
- Aan- en verkoop buitengewoon en particulier onroerend goed
- Onteigening
- Pachtzaken
- Melkquotum
- Agrarische taxaties
- Financierings- en verbouwingstaxaties
- Advies en begeleiding bij emigratie (Interfarms Emigratieservice)
- Specialist in Buiten Wonen

Bezoek ook onze site www.kwantesmakelaardij.nl voor ons volledige aanbod.
Middenweg 9 • Andijk • (0228) 59 22 44 • www.kwantesmakelaardij.nl

DEELNEMER INTERFARMS EMIGRATIESERVICE

het woonburo

woonadviezen
&
interieurobjecten

oostdijk 8 * 1844 lp driehuizen * 072 - 5044027

Bouwbedrijf

G.J. Rotteveel & Zn. v.o.f.

AANNEMERS B. & U.

**Voor alle
bouwwerken
op en om
het boeren erf.**

ZUIDERVAART 133, 1847 LK ZUID SCHERMER
TELEFOON 072 - 5044256, FAX 072 - 5044513

DL VLoon

Tevens:
verkoop/advies
impregneermiddelen
steigerverhuur/verkoop
loodaansluitingen

SNIJ-/KNIPVOEGWERK;
RENOVATIEWERK;
MILIEUVRIENDELIJKE
GEVELREINIGING;
IMPREGNEREN

Zandvaart 17, 1764 NJ Breezand
Tel. 0223 52 09 19, Fax 0223 52 10 11
www.dvivanloon.nl, frank@dvivanloon.nl

*Sinds 1924 een
begrip in de regio*

S I J M

RIETDEKKERSBEDRIJF

DORPSTRAAT 179 1689 GB ZWAAG
TELEFOON: 0229 - 262140 FAX: 0229 - 581108

Najaarsexcursie

Onze najaarsexcursie voert dit jaar naar Midden-Kennemerland: Akersloot en Uitgeest, op zaterdag 2 oktober. Vanwege de altijd grote belangstelling voor de excursies is het raadzaam de bon voor deelname op pagina 13 snel in te sturen. Faxen of mailen kan ook. De inzendingen worden geselecteerd op volgorde van binnenkomst (degenen die niet eerder deelnamen aan excursies krijgen hierbij voorrang).

In de ochtend wordt de verbouwde stolp van Monique Hoogvliet en Dirk Kat in Akersloot (buurtschap Boekel) bezocht en de imposante stolp De Bisschop tussen Uitgeest en Limmen. 's Middags twee gerenoveerde langhuisstolpen met kapberg in het centrum van Uitgeest. De tussenafstanden worden afgelegd met eigen vervoer (geen ingehuurde bus ditmaal). Het programma is van 10 tot ca. 16 uur. Research en samenstelling: Wijndel Jongens m.m.v. Jan Deckwitz en Jan de Groot.

Akersloot, 'Hooge Geest', Hooge Geest 51

Deze stolp is na een periode van ernstig verval enkele jaren geleden geheel geres- taureerd door architectenbureau Cornelis de Jong (Bert van Langen) waarbij alle karakteristieke details behouden zijn gebleven en de voorgevel werd teruggebracht in de

FOTO: MART GROENTJES

situatie van midden 19^e eeuw. Monique: 'Als trotse stolpbezitters zien wij onszelf echt als 'vrienden van de stolp' en zijn wij bij onze plannen goed geholpen door de Boerderijinstichting (...) ook met de adviezen over tuin en erfbeplanting (...) want als het ontwerp van tuin en de beplanting goed aansluit bij de boerderij, pas dan heb je echt een plaatje!' (fragment uit interview in onze nieuwsbrief nr. 32, december 2001).

Uitgeest, 'De Bisschop', Uitgeesterweg 27

Stolp met dubbel vierkant uit 1880 waarvan de naam niets van doen heeft met de geestelijkheid maar afkomstig is van het

FOTO: HISTORISCHE VERENIGING UITGEEST

zogenoemde, nabijgelegen land. Bert (van oorsprong kaasmaker) en Joke Albrink toonden hun boerderij ook tijdens het Jaar van de Boerderij op de Open Monumentendag (dik 1.000 bezoekers!) en ter gelegenheid daarvan schreef Rien Floris in het Noordhollands Dagblad: 'Mooi, mooi, mooi. Een kathedraal van een stolp... en er is zoveel bewaard gebleven. De lange regel waar vroeger zestien koeien stonden en de korte regel waar er zes loeiden. En waar 's zomers het fornuis stond en werd gekookt in de zomerstal'.

De woonvertrekken, met zwart marmeren schouw en bedsteden ademen de sfeer van de rijke tijd in boerderijbouw.

Uitgeest, Meldijk 27

Langhuis met aankapping; de lage darsdeur geeft aan dat het hier een vaarboerderij betrof.

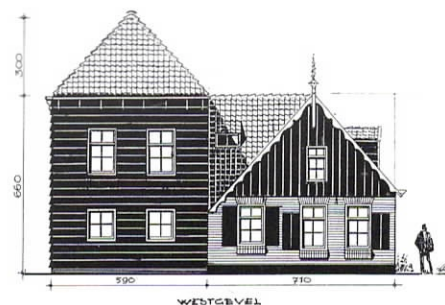
Achter de gerenoveerde voorgevel was vroeger een piepklein winkeltje. Chris en

Truus Winter zijn al enkele jaren heel zorgvuldig bezig met de ingrijpende verbouwing waarbij stolpenkenner Jan Deckwitz adviezen gaf. Ook een vijzelberg uit 1953.

Uitgeest, 't Winterhuys', Langebuurt 61

Wijndel Jongens typeert deze boerderij, anno 1634, als 'een eenzame variant van het hooihuistype'.

Het huis, schuur en de kapberg van Marcelle en Gerrit Bogaard vormen tezamen een zeldzaam wordend boerderij-ensemble. De vijzelberg uit 1952 vol hooi voor de schapen. Ook deze renovatie werd begeleid door Jan Deckwitz.

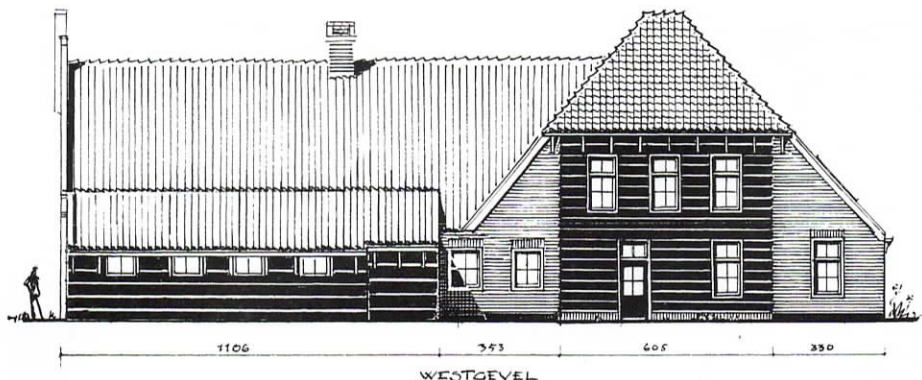
TEKENING: JAN DECKWITZ

Deelname is € 20,- per persoon (excl. kosten eigen vervoer en lunchkosten).

De maximum deelname is 50 personen.

Na het inzenden van de bon ontvangt iedereen bericht over de mogelijkheid tot deelname, voor de 'gelukkigen' aangevuld met praktische gegevens over de te bezoeken boerderijen, de route en de locatie van de lunch.

HERZIENE BOUWPLAN 1997

TEKENING: JAN DECKWITZ

Bij Koning is eigenlijk elk jaar *'Jaar van de Stolp'*

Schoolstraat 1 / Aartswood

BOUWKUNDIG ONTWERP-
EN TEKENBUREAU
KONING BV

SCHREPEL 12 DE GOORN - TEL.: 0229 - 540996
WWW.MAARTEN-KONING.NL

Onderlinge Verzekeringsmaatschappij **De Veenhoop**

Hoornseweg 2
1687 ND WOGNUM
telefoon 0229 57 22 57

Speciaal voor de brandverzekering van rietgedekte panden.
Goede voorwaarden met lage premies.

Voorbeeld: brand-/stormverzekering woonboerderij steenriet
vanaf € 1,85 %

*Voor verantwoord
tweede gebruik
van uw stolp*

Architektenburo Cornelis de Jong bna vof

Middenweg 189, 1462 HM Middenbeemster
telefoon 0299 681407, fax 0299 683473
e-mail abcdj@xs4all.nl, website www.abcdj.nl

ipsis
creatieve marketing & crm

marketingstrategie

grafische vormgeving

direct marketing

(digitale) nieuwsbrieven

internettoepassingen

databasemanagement

Customer Relationship Management

De Corantijn 27f, 1689 AN Zwaag
t 0229 27 27 00, f 0229 29 92 00
e info@ipsis.nl, i www.ipsis.nl

Sfeer van
Weijntjes

HANG- EN SLUITWERK
WEIJNTJES
EXCLUSIEF UIT VOORRAAD

Amsterdam Centrum - Amsterdam Z.O. - Utrecht
Naarden - Den Bosch - e-mail info@weijntjes.nl
Tel: 020 - 3113646 - Internet: www.weijntjes.nl

Majoor
meubelmakerij, schuifwanden
en kastsystemen op maat

vakwerk op maat

Dijk 118 - 120, 1721 AJ Broek op Langedijk
Telefoon: 0226 - 34 40 42, Fax: 0226 - 34 15 90
Mobiel: 06 - 51 37 58 31

JELLE APPELMAN
TIMMERWERKEN

- Timmerwerken -
- Kleine nieuwbouw -
- Renovatie -

Kievit 15 1645 TR Ursem
tel 072 502 18 55 mobiel 06 51 707 564
www.jelleappelman.nl

2004 Het Jaar Niet van de Boerderij?

Leken er in de vaart van het Boerderijenjaar 2003 zulke positieve ontwikkelingen te bespeuren; een half jaar later blijkt het nodig een aantal zeer bedreigende situaties te melden. Voor maar liefst 14 boerderijen in alle delen van de provincie werden sloopvergunningen aangevraagd of inmiddels verleend. Boerderijen waarvan de eigenaar de bedoeling heeft na sloop een 'aangepast' woonhuis te laten verrijzen of meer dan één woonhuis. Variërend van nieuwbouwtolp (boederette cq stolperette) of retro- ('notaris') woning tot appartementencomplex.

Aanleidingen zijn de agrarische bedrijfsbeëindiging (dan vindt de boer de stolp voor woonhuisbestemming te groot); statusverhoging (liever een representatieve villa dan zo'n eenvoudige boerenstolp) maar ook puur winstbejag (grote kavel; meer huizen of uitbatende appartementen in frisse nieuwbouwworm). Beeldbepalende stolpen zijn al of zullen binnenkort verdwijnen en zelfs een erkend rijksmonument gaat voor de bijl als de gemeente Stede Broec uitvoering geeft aan een raadsbesluit.

Waar ligt het probleem?

Nog geen 10% van alle boerderijen in Noord-Holland heeft een beschermde status als monument; de rest (5.400 van de 6.000) is eigenlijk vogelvrij. De laatste tien jaar is het monumentenbestand uitgebreid met boerderijen uit de periode 1850-1940. De meeste stolpen dateren uit die periode maar het aantal toegenomen monumenten bedraagt nog geen 100. Er is thans een monumentenstop ingevoerd vanwege het ontoereikende budget. Nu de verantwoordelijkheid bij de gemeenten ligt, is het beeld buitengewoon onoverzichtelijk geworden. Er zijn voor de huidige monumenten lange wachtlijsten bij de toekenning en uitbetaling van aangevraagde restauratiekosten.

De samenwerking op het gebied van rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid lijkt op zijn minst geformuleerd niet soepel te lopen en bovendien worden regels en toepassingen frequent veranderd. Eigenaren van monumenten zijn vaak volledig het spoor bijster over of en hoe restauraties kunnen worden aangepakt en wat de financiële consequenties zijn. Voorlichting is daarbij, constateren wij, uitermate zwak verzorgd. Het rijksbeleid heeft met de nieuwe nota Ruimte veel ruimte geboden aan lagere overheden en projectontwikkelaars. De provincie heeft geen duidelijk beleid voor boerderijen, in de Cultuurnota 2004-2008 worden algemene beleidsonderdelen aangegeven zonder boerderijen daarbij te

noemen. Terwijl het instrument provinciale Culturele Waardenkaart bij levensvatbaarheid van boerderijen een basismiddel kan zijn. Bij de gemeenten in Noord-Holland is het beeld zeer verschillend. De wil tot instandhouding van cultuurhistorisch erfgoed varieert op basis van interesse en daadkracht bij de afzonderlijke gemeentebesturen en het ambtelijk apparaat. De paneldiscussie bij de presentatie van het boek *De Stolp* te kijk op 3 mei van dit jaar was er een treffend voorbeeld van (zie verder in deze Nieuwsbrief). Er zijn gemeenten die willen en doen, die wel willen maar niet doen en gemeenten die niets willen en waar elke stolp een blok aan het been lijkt. De slechte bouwkundige toestand wordt in veel gevallen als reden voor sloop genoemd en al te snel in een sloopvergunning omgezet. Hoe de vlag er bij staat waar het de gemeentelijke inspanningen betreft is pijnlijk duidelijk in de correspondentie met gemeenten die een sloopvergunning willen afgeven.

Zwarte lijst

Hierbij een opsomming van sloopvergunningen in 2004 tot nu toe (in alfabetische volgorde).

-Gemeente Bergen. Voor vier stolpen (geen monument) is een sloopvergunning aangevraagd en afgegeven:

Heerenweg 55: Een van de oudste boerderijen van Bergen; in de loop der tijd verminkt maar gaaf als hoofdvorm.

Mosselaan 90, Egmond aan den Hoef; is komen te liggen in een nieuwbouwwijk.

Breelaan 73, 'Duinhoeve': Grote, beeldbepalende, 19^e eeuwse (woon-)stolp. De eigenaar kiest voor sloop om er een opzichtig appartementencomplex voor in de plaats te bouwen.

Bergerweg 80: Na bedrijfsbeëindiging en sloop van redelijk gave stolp een kleinere boederette.

Wij wezen de gemeente op het belang van de instandhouding cq het verzoek om sloopvergunning te weigeren (alook bewonerscommissies; en de Bergense Stichtingen 'mr. Frits Zeiler' en 'Behoud Bouwkunst'). Wat, zo vragen wij ons af, is het doel van de recente gemeentelijke Welstandsnota waarin genoemd wordt: *'Het Welstandstoezicht moet een bijdrage leveren aan het maximaal behouden van de typerende verschijningsvorm van de Noord-Hollandse stolp; wat betreft vorm en detaillering moeten de stolpen beschermd worden om het oorspronkelijk karakter te behouden'.*

Bergen, Breelaan 73. Grote 19^e eeuwse stolp met al inmiddels verdwenen tuincomplex.

FOTO: MART GROENTJES

Reactie van de gemeente op onze brief: *'Wij betreuren het eveneens dat deze boerderijen zeer waarschijnlijk gesloopt gaan worden. Het is echter niet mogelijk voor ons om een aanvrager een sloopvergunning te weigeren als er geen sprake is van een beschermde status'.*

(Als toevoegende pleister op de wonde: *'De problematiek is wel een reden om in de binnenkort te maken nota Cultuurhistorische Waarden hier aandacht te schenken'*). Onze vroegere voorzitter Johan Schilstra verzocht de gemeente in 1991 (13 jaar geleden) in een brief al naar beleid voor stolpbehoud!

-Gemeente **Beverwijk**. Slechts een enkele boerderij heeft het stadsamblerend gemeentebestuur overleefd. Eén ervan, uit 1893, geeft nog geheel het beeld van de agrarische geschiedenis en het dorpse karakter, maar de woningbouwvereniging ziet perspectief in een fris nieuwbouwwijkje met 20 woningen. Het Historisch Genootschap Midden Kennemerland dringt aan op gemeentelijke bescherming en vroeg ons om steun in de strijd voor behoud.

Beverwijk, Hoflanderweg 200-202. Hoe lang nog deze agrarische oase?

-Gemeente **Graft-de Rijk**. Hanteert een beleid van monumenten en beeldbepalende panden. Juist in de kernen West- en Oost-Graftdijk betekent sloop van stolpen een sterk negatieve inbreuk op het dorpsbeeld. Voor twee stolpen lijkt het beeldbepalende karakter ineens niet op te gaan; een ervan is al gesloopt.

Oost-Graftdijk 90. Inmiddels gesloopt.

-Gemeente **Schermer**. Mooie woorden zijn niet genoeg. Een onmachtige gemeentebestuur liet de laatste jaren grote gaten vallen in het stolpenbestand met als dieptepunt de gave -zogenoemde bouwvallige- 'kaasboerderij' van zuivelfabriek De Prinses waar het terrein in een bizar containerlandschap is veranderd (hoezo Culturele Waardenkaart?). Stilzwijgend werden al twee stolpen gesloopt voor de verbreding van de N242 met een provinciale rol als bulldozer (geen gehoor gevend aan bezwaren en alternatieven). Twee andere stolpen in de Schermer verdwijnen opnieuw, binnenkort.

Schermer, Rustenburgerweg 4. Opnieuw een stolp minder in deze gemeente.

-Gemeente **Stede Broec**. Heeft al geen beste reputatie als het om het behoud van cultuurhistorie gaat. Schreef Bram Rebers niet al eens: *'Veel Broec, weinig wol'* en: *'het bespoedigen van de vooruitgang die de eeuwenoude Streekweg asfalt tot onder de vensterbanken heeft gebracht'*. In Bovenkarspel staat een stolp, beschermd als Rijksmonument; de eigenaar vindt het

FOTO: HIST. VERENIGING OUD STEDE BROEC

Bovenkarspel, Hoofdstraat 97. Exit Rijksmonument?

welletjes en prefereert nieuwbouw. De gemeenteraad wil zijn verzoek in om de stolp te schrappen van de monumentenlijst. Bonter kan het niet. Wij zijn benieuwd naar de tanden van de Rijksdienst. Als dit de trend wordt, is zelfs ook de schamele categorie beschermde boerderijen vogelvrij. Wij plaatsen onze reactie naar de gemeente als illustratie bij dit artikel (op pagina 9).

-Gemeente **Waterland**. In Monnickendam geeft de gemeente toestemming een stadsboerderij met oorspronkelijke kapberg te slopen voor nieuwbouw in andere vorm. Zowel Rijksmonumentenzorg, Steunpunt Cultureel Erfgoed NH en zelfs de Raad van State (object komt voor 'behoud in aanmerking') vangen nul op rekest. De lokale actiegroep is in de weer met pamfletten onder de bevolking.

-Gemeente **Weesp**. Van de drie stolpen die deze gemeente rijk is, werd voor één ervan een sloopvergunning afgegeven. Onze contactpersoon in Weesp signaleerde de aankondiging. In onze brief wezen wij op

Monnickendam, Roozendaal 10. Stadsboerderij met (nog) originele verhoudingen.

FOTO: C. DRAYER

Weesp, Utrechtseweg 108. Stolp, zeldzaam in de Vechtstreek, maar inmiddels gesloopt.

het unieke karakter van deze boerderij en merkten wij op: *'aangetoond zou moeten worden dat de boerderij in dermate slechte staat verkeert dat renovatie onmogelijk blijkt'*. De gemeente nodigde ons na 8 weken uit voor aanwezigheid bij een hoorzitting maar liet ook weten dat de boerderij inmiddels was afgebroken.

-Gemeente Wijdewormer (Neck). In 2001 inspecteerde onze bouwkundig adviseur de bijzondere eind 19^e eeuwse boerderij in het dorps hart van Neck. Een dubbele stolp op ruim erf met aparte voorgevel, om onnaspeurbare redenen geen (gemeentelijk-) monument. Ondanks de matige staat van de gevels in redelijke staat en zijn advies was het achterstallig onderhoud om te buigen. De eigenaar bleek er niet veel mee op te hebben, er was een plan voor vier woningen op het terrein. De ingeseinde gemeente heeft pogingen gedaan voor behoud en het plan afgewezen, ook na acties van de bevolking. Een aanvraag voor sloopvergunning is nu toegekend na inspectie door Monumentenwacht die vele gebreken constateert; de sloopwaardigheid lijkt in drie jaar in elk geval bespoedigd te zijn. Wij (alsook de omwonenden en de Bond Heemschut) maken bezwaar tegen sloop. Een reddingsplan moet mogelijk zijn en in drie jaar kan de vierkants-constructie niet dusdanig vervallen te zijn dat in ieder geval deels renovatie, deels herbouw mogelijk is. Verdwijning uit het dorpsbeeld van deze stolp zou een ongekend verlies betekenen.

De lijst is nog met overige, recente voorbeelden aan te vullen: de alsmar uitdijende horecapuist in het nog zeer landelijke, stolprijke Hauwert, de sloop van een beeldbepalende stolp midden in Wognum voor een winkelcentrum dat de gemeente er ondanks jarenlange protesten uit de bevolking heeft doorgejaast; de teloorgang van de nog resterende dakpankapbergen in de Zaanstreek, de sloopplannen in Assendelft

en in de Purmer en de lelijke stolpnieuwbouw in Schoorl (Hoezo brochure Dans der daklichten?).

Wij reageren zoveel mogelijk als *Vrienden van de stolp*, daarmee aangevend dat door onze acties ook onze ruim 1.300 leden hun zorg naar voren brengen en frequent ontvangen wij van leden meldingen van aankondigingen in lokale media en verzoeken om steunbetuiging. In onze evaluatie van het Boerderijenjaar wijzen wij op de noodzaak door gemeenten aankondigingen voor sloopvergunningen te oormerken. Bijna altijd wordt in berichten namelijk gerept van 'woonhuis', niet van 'boerderij'; het begrip boerderij is tezamen met de functieverandering in woonboerderij gewoon wegbestemd. Het op deze manier niet kunnen opmerken van sloopaankondigingen heeft o.a. bij de aanpassing van de N9 voor heel wat stolpen de ondergang bespoedigd.

Gelukkig zijn er ook gemeenten met het stolphart op de juiste plaats, vaak daar waar een burgemeester, wethouder, raadsfractie of (en vooral) het ambtelijk apparaat boerderijbehoud ervaart als een noodzakelijk element in de plaatselijke cultuurhistorie; in een positieve leef- en woonomgeving en als impuls voor economische (lees ook toeristisch-recreatieve) ontwikkeling.

Instrumenten

Waar het in vele gevallen om gaat (afgezien van de noodzakelijke wil en de juiste afweging van belangen) is het instrumen-

tarium dat de gemeente in handen heeft (of eerder niet heeft) en de inventiviteit om boerderijbehoud te realiseren. Vele stolpen waren gespaard gebleven als er in het beleid de mogelijkheid tot splitsing zou zijn opgenomen; de tendens is gelukkig dat er meer en meer gemeenten zijn die deze mogelijkheid toestaan.

Vele gemeenten ontbreekt het aan beleid; ook aan inventiviteit en creativiteit om elementen van bestaand beleid toepasbaar te maken of (zoals monumentenman Piet Verhoeven in De Stolp te kijk opmerkt): *'Wij maken nu mee dat het landschap om ons heen dramatisch verandert. Het behouden van veel boerderijen gaat het beste met het afschaffen van regels, niet voor de monumentale stolpen maar voor al die andere. Als je de regels voor stolpen lichtvoetig hanteert dan nemen de kansen voor behoud ervan toe... als je bebouwing als een stolp wilt behouden in het landschap, dan moet het gebouw gebruiken. Dus moet je inventief zijn in het herbestemmen want de oorspronkelijke stolp wordt folklore.'*

De Boerderijenstichting wil, in samenwerking met overige pleitbezorgers van het voortbestaan van de boerderij in het Noord-Hollandse landschap, na enquête en onderzoek, een 'gereedschapskist' samenstellen van mogelijkheden tot 'behoud door ontwikkeling'. Dat gemeenten hier iets mee kunnen en doen is doel en opzet. Want hoeveel Jaren van de Boerderij zijn er anders nodig om het tij te keren? ▲

FOTO: MART GROENTJES

Wijdewormer, Noorderweg 161, Neck. Dubbele stolp met uitzonderlijke gevelpartij.

AGRITEAM

MAKELAARS

TE KOOP BEEMSTER

Melkveehouderijbedrijf

bestaande uit stolpboerderij "De Vlijthoeve", ligboxenstal, schuren, jongveestal, mestlo en ruim erf met erfverhardingen en een kavel grond van 34.51.10 ha. De grond is gelegen op drie plaatsen. De huiskavel heeft een omvang van 20 ha.

Meer informatie bij agrarisch makelaar
G.M. van der Velden

Agriteam Noord-Holland Zandwervens 56 1715 KM Spanbroek
tel: 0226 355205 e-mail: spanbroek@agriteam.nl

WWW.AGRITEAM.NL

**STEENHANDEL
MARTIEN MOL BV**
Tel. 072 - 5091707 Fax 072-5095825
Postbus 60 - 1870 AB - Schoorl

- groothandel in oude bouwmaterialen
- in- en verkoop gebruikte straatstenen
- gebikte metselsteen - dakpannen - plavuizen
- wandtegeltjes - ijzerwerk - hekwerk - enz.
- schouwen en oud sanitair

OPSLAG:

Zijperweg 20, industrieterrein Lagedijk
Schagen
Tel. 0224 - 215235

voor:
nieuwbouw - verbouw
renovatie - restauratie
woningbouw
utiliteitsbouw
sportaccommodaties
interieur adviezen

**sander douma
architecten bna**

1841 gb stompetoren
noordervaart 73
tel. 072-5039847
fax 072-5039803

e-mail: post@sanderdouma.nl

Bel De Houtarts!

VAN LIEROP
Impregneerbedrijven B.V.

Ruim 40 jaar gespecialiseerd in:

- Onderzoek op houtaantasting
- Bestrijding houtworm, huisboktor en bonte knaagkever
- Zwamsanering op hout en muurwerk
- Constructief herstel van verzakte balkeinden en houtconstructies met epoxytechnieken
- Verkoop van producten voor vakman en doe-het-zelver
- KOMO, ISO 9001, VCA* gecertificeerd en lid NVO

HEERHUGOWAARD NIJVERHEIDSPLEIN 7 (072) 574 18 56 www.vanlierop.nl

Samensteller 'Informatie kleurgebruik' van
Westfries Genootschap en de Boerderijenstichting

ing. J.C.J. van Kampen

*Architectuurgeschiedenis
Kleurenadviseur
Meesterschilder*

Plevierstraat 38, 1742 AN Schagen, Tel: 0224 29 83 38, Mob: 06 103 004 63
e-mail: jcjvankampen@cicatrix.nl

Heeft u bouwplannen?

Bouwer van burger- en utiliteitsbouw,
restauratie, renovatie, onderhoudswerken
en projectontwikkeling.

Akerbouw b.v.
Geesterweg 6a
1911 NB Uitgeest
0251-315817

Nederlands Verbond
van Ondernemers
in de Bouwnijverheid

Schijf

8.000 m² nieuwe en gebruikte bouwmaterialen

Zoals (vloer)planken, balkhout, deuren,
sierhout, kozijnen, plaatmateriaal, parket,
schuifpuien, schuttinghout, meubels.

Historisch bouw materiaal

Zoals glas-in-lood ramen en deuren,
lambrisering, vestibules, ornamenten,
smeedijzeren hekken, trappen, sanitair,
(antieke) tegels, etc.

Onze timmerwerkplaats maakt volgens uw
specificaties tegen een zeer aantrekkelijke
prijs kozijnen, deuren, trappen, meubels, etc.

Schijf Houwhandel & Sloopwerken

Tel.: (0297) 52 21 44

C.T. Storkweg 21, 1422 WB Uithoorn, www.schijf.nl

Boersen Bliksembeveiliging

U wilt bij onweer toch óók relaxed wonen?

- Bliksembeveiliging
- Overspanningsbeveiliging
- Aardingen
- Inspectie

Molenveld 4a 1777 HP Hippolytushoef tel. (0227) 594640 fax. (0227) 594641
E-mail: info@boersen.nl Internet: www.boersen.nl

Openingsuren:

ma - 11.00 - 18.00 - 18.00

za - 9.00 - 16.00

zomerperiodes tot 18.00

BOERDERIJENSTICHTING NOORD-HOLLAND

VRIENDEN VAN DE STOLP

secretariaat Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen tel 072-581 68 88 fax 072-581 68 87 mail stolpen@xs4all.nl

betr.: Stulpboerderij Hoofdstraat 97, Bovenkarspel

ons nr.: 08-46

september 2004

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Stede Broec
Postbus 20
1610 AA BOVENKARSPER

Geacht college,

Via het Noordhollands Dagblad d.d. 2 juni 2004 vernamen wij met verbazing van het plan van de gemeenteraad om actief mee te werken aan het verzoek van de eigenaar tot sloop van de boerderij Hoofdstraat 97 in Bovenkarspel.

Zoals bekend is deze cultuurhistorisch waardevolle boerderij van het West-Friese type een rijksmonument.

Het bestuur van de Boerderijenstichting Noord-Holland maakt zich grote zorgen over de ontwikkelingen. Het betreft hier een voorbeeld van een proces dat in 2003 -het nationale jaar van de boerderij- is aangemerkt als een uitermate ongewenste ontwikkeling van het ongefundeerd en ongemotiveerd meewerken door gemeente-besturen aan opportunistische prikkels uit de samenleving om boerderijen -al of niet met een beschermende status- te slopen. Vormen van hergebruik en/of functieverandering met behoud van de oorspronkelijke kwaliteit worden in dergelijke gevallen niet merkbaar gewogen. De (stulp)boerderij wordt dan vaak uitsluitend gekenmerkt als een sta in de weg, als een op instorten staande ruïne of een locatie waar alleen moderne project-ontwikkeling past. Argumenten over de agrarische geschiedenis, de monumentale cultuurhistorische en beeld-bepalende waarde komen daarbij schijnbaar niet ter sprake. Gemeentebesturen lijken in vele gevallen niet toegerust om de hen toebedeelde verantwoording voor de monumentenzorg tot uitvoering te brengen en benodigde budgetten ter beschikking te stellen. Sloop is vele malen makkelijker dan een reddingsplan. Deze ontwikkelingen betekenen een trendbreuk in de door rijk en provincie ingezette langjarige bescherming van monumentaal erfgoed zoals stulpboerderijen.

De Boerderijenstichting is zeer ongerust over de hier geschetste ontwikkelingen die zich overigens in meerdere gemeenten in Noord-Holland voordoet waarvan Stede Broec met het bovengenoemd plan een extreem voorbeeld vormt omdat het hier een rijksmonument betreft. Slechts minder dan 10% van het totale boerderijen-bestand bezit een monumentenstatus. Dat betekent voor de hele provincie Noord-Holland een aantal van nog geen 600 op het totaal van 6.000 boerderijen, -waaronder 4.500 stolpen-.

Met de gang van zaken zoals nu in de gemeente Stede Broec dreigt te gebeuren zijn derhalve niet alleen de niet-beschermde boerderijen vogelvrij maar ook boerderijen met de status van monument.

Wij verzoeken u de stulpboerderij Hoofdstraat 97 de bescherming te geven die o.i. terzake terecht is verleend.

Hoogachtend,

E. Vermeer,
voorzitter

Waterschapsstolp uit 1654

Het archief van het Heemraadschap van de Strijkmolens van de Nedorperkogge bevat een bestek voor de bouw van een stolp uit 1654 met een plattegrond en voor- en zij aanzicht. Dergelijke oude bestekken komen niet veel voor. Tekeningen zijn helemaal zeldzaam. Hoe komt een waterschap er nu bij een stolp te bouwen en hoe zag die eruit?

In 1654 ging de Nedorperkogge behoorlijk op de schop. Men had er al geruime tijd met wateroverlast te kampen en dat vormde aanleiding om strijkmolens te bouwen langs de Westfriese Omringdijk bij Lutjewinkel. Die molens maalden het door de polders geloosde water in de Zuiderzee. Ze werden in 1911 gesloopt, maar de molenkolken zijn er nog. De voorbijganger wordt sinds enkele jaren door een infobord op deze bijzondere plek attent gemaakt.

FOTO: MART GROENTJES

Helaas waren de burens in de Schagerkogge niet bereid om aan de strijkmolens mee te betalen. Dat leidde tot de scheiding van de twee Koggen door het afdammen van enkele sloten. Er moest natuurlijk wel scheepvaartverkeer mogelijk blijven en daarom kwam er bezuiden Kolhorn in het oude veenstroompje de Kromme Gouw een schutsluisje of verlaat. Bij dat sluisje was een woning nodig voor de sluiswachter. Het bestuur van de strijkmolens dacht aan een stolp. Dan kon de sluiswachter met een boerenbedrijfje iets bijverdienen.

Dijkgraaf en heemraden lieten een bestek opstellen en besteedden op 28 september 1654 de bouw van de stolp aan. De laagste inschrijver was Cornelis Jansz. van Baringorn (Barsingerhorn) met 675 gulden en de hoogste Wijbrant Baertsz. met 1.300 gulden. Het werk werd echter niet gegund. De heren vonden het kennelijk te duur want vier dagen later, op 2 oktober, volgde de aanbesteding van een simpel woonhuisje bij het verlaat met een inpandig stalletje voor drie koeien. Aannemer Jan IJsbrantsz. mocht dat bouwen voor 525 gulden.

Bestek en tekening

Ons rest dus een bestek met tekening van een nooit gebouwde stolp. Uit die tekening

kunnen we ons een goed beeld van het boerderijtje vormen. In onvervalst West-Fries is de nodige explicatie in het plattegrondje geschreven. Uit het bestek blijkt dat het stolpje -de dubbele schoorsteen natuurlijk uitgezonderd- compleet van hout moest worden. Het vierkant mat 19 bij 20 voet (5,5 bij 5,9 meter) en had een hoogte van 23 voet (6,7 meter). De breedte van de luiven of ruimten rond het vierkant was als volgt:

- noordzijde met stal voor vijf koeien: 16,5 voet (4,8 meter).
- westzijde met de keuken grenzend aan de sluis: 17 voet (4,9 meter).
- zuidkant met het voorhuis: 12 voet (3,5 meter).
- oostkant met de dars: 12 voet (3,5 meter).

Fundering

Onder de enkelsteens schoorsteen moest een fundering komen van 30 paaltjes van ieder 8 voet (2,3 meter) lang tot op het zand. Onder iedere stijl van het vierkant dienden negen van dergelijke paaltjes te komen en onder de stijltjes van de luiven vier. De voorzijde werd gemarkeerd met *"...een geveltgen wijt onder 17 voet (4,9 meter) met een deur en twee glaesiens, swaer en hooch als naer behooren..."*. Van kelders wordt geen gewag gemaakt. Voor een dergelijk simpel boerderijtje was een met riet gedekt dak natuurlijk mooi genoeg. Het kon ook heel vlot worden gebouwd. De aannemer moest de stolp binnen zeven weken kant en klaar opleveren, zo bepaalde het bestek. Zoals gezegd zagen dijkgraaf en heemraden op het laatste moment van het stolpje af en brachten zij de sluiswachter in een nog simpeler behuizing onder. Dat maakt het bestek er niet minder interessant om. Het bevat nog veel meer details over bijvoorbeeld de kwaliteit en zwaarte van het te vertimmeren hout, de inrichting van de stal, de zolders, de kozijnen et cetera. Het boerderijtje kan eigenlijk anno 2004 zonder veel moeite alsnog gebouwd worden. Alleen zal dat wel niet meer voor die 675 gulden van 1654 lukken.

Diederik Aten

Eerdere artikelen

Hier een opsomming van artikelen die in eerdere nieuwsbrieven werden opgenomen, op onderwerp gerangschikt

- Boerderijnamen (Schermer):
nr. 23, december 1998
- Brand (-verzekering; -bescherming):
nr. 39 april/mei 2004;
nr. 19, september/oktober 1997
- Bouwmateriaal/leveranciers:
nr. 36, mei 2003
- Erf en tuin: nr. 37, september 2003;
nr. 36, mei 2003; nr. 33, mei 2002;
nr. 29, december 2000
- (leibomen); nr. 23, december 1998 (boeren-
erf Schermer); nr. 14, december 1995;
nr. 1, december 1988
- Damhekken: nr. 8, mei 1992
- Darsdeuren: nr. 39, april/mei 2004
- Fruitbomen: nr. 24, april 1999
- Houtwormbestrijding: nr. 10, juli 1993
- Isolatie (Rieten dak):
nr. 28, september 2000
- Isolatie (Pannendak): nr. 27, april 2000
- Kapbergen: nr. 38, december 2003;
nr. 36, mei 2003; nr. 28, september 2000
(dakpankapbergen)
- Kauwen, kraaien: nr. 36, mei 2003;
nr. 35, december 2002
- Luiken nr. 17, december 1996
- Nieuwbouwstolpen: nr. 32, december 2001
- Ronde schoorsteen: nr. 39, april/mei 2004
- Schroefdak: nr. 37, september 2003
- Splitsing/Vierkantdeling: nr. 15, juni 1996;
nr. 5, oktober 1990
- Verbouwing: nr. 32, december 2001;
nr. 25, oktober 1999
- Vierkant: nr. 34, september 2002
- Voegwerk: nr. 22, september 1998
- Vijzelbergen: nr. 38, december 2003

Artikel/nieuwsbrief opvragen kan bij het secretariaat; toezending op basis van portoen evt. kopiekosten. ▲

*De bomen zelden meer dan enkelrij
verdelen huizen, sloten, land
rechtlijnig, als het volk
dat eeuwenlang
zijn hang, naar eigen baas te zijn
met riet gedekte piramiden
als burchten in dat land
gestalte gaf.*

Hans Kenter

Hek van de dam

Het (van oorsprong houten) boeren-weilandhek is de meest sobere telg van het eeuwenoude hekkenfamilie. De functie van dit hek is als toegang tot het perceel weiland (meest aan de weg of achter de boerderij) of als slootdamhek om verschillende percelen weiland af te kunnen sluiten (vaak midden in het land). Ook, in uitgebreidere vorm - in een vierkant of rechthoekig oppervlak als een soort kraal - om het vee bijeen te kunnen drijven, bijvoorbeeld bij het schapen scheren. Het hek is een typisch verschijnsel van het slotenrijke polderland in West-Nederland. In de hogere delen van het land bestaat de perceelscheiding uit struik- of boombegroeiing, ook te zien op Wieringen en Texel. In zijn houten gedaante vertonen de weilandhekken een markant lijnenspel en geven daarmee het polderlandschap een eigen gezicht. Heel eenvoudig van constructie: meest vier horizontale planken, één verticale plank in het midden

Bergen, weiland met houten damhek.

Bergen, dezelfde locatie, nu met ijzeren hek.

Wogmeer. Mooi voorbeeld van ijzeren hek met volume en vorm van een houten hek.

en een plank in omgekeerde V-vorm over het geheel. Ze sluiten daarbij mooi aan bij de piramidevorm van de boerderij. In Friesland en West-Friesland hebben de hekken op de middenstijl niet zelden een make-laarachtige vorm, zoals de in motief uitgezaagde planken van de topgevels. Er zijn nog tal van variaties in breedte, lengte en indeling. De boerenhekken zijn ongeschilderd maar ook wel in de carbolineum gezet of geteerd. Dichter bij de boerderij zijn ze meestal wat 'deftiger', met meer versieringen. Het houten hek sterft langzamerhand uit en is meestal vervangen door standaard-exemplaren met een ijzeren buisconstructie. Die vragen minder onderhoud en gaan langer mee. Door hun iele, uniforme uiterlijk is het ijzeren hek een schamele opvolger van zijn houten voorganger.

Wij ondersteunen pogingen het eerlijk houten boerenhek in het landschap te laten voortbestaan. De subsidieregeling Kleine Landschapselementen van de provincie vormt er een mogelijkheid voor; informatie bij Landschap Noord-Holland, T 0251-662244.

Onderzoek naar boerenhekken is verricht door Cor van Sliedregt die er ook een aller-aardigst boekje bij uitgegeven heeft (te bestellen via T 0228-31 90 22). Overigens willen wij over enige tijd, na verdere inventarisaties, terugkomen op dit onderwerp. ▲

NOORD-HOLLAND

NOORD-HOLLAND

TEXEL

N.H. - BERKHOUT

N.H. - BLOKKER

N.H. - WIERINGER MEER

N.H. - ANDIJK

N.H. - HEM

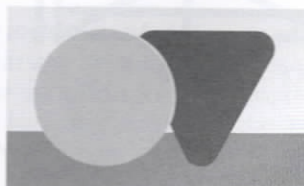

N.H. - VENHUIZEN

What's in a name?

Naar aanleiding van de taalkundige zoektocht naar het woord stolph reageerde (via Matty Schilstra) de heer A.D. Kijlstra, germanist, prof. dr. aan de Universiteit van Groningen. Hij noemt enkele bronnen waarin het woord stolph wordt verklaard, waaronder het Indogerm. Etymologisch Wörterbuch (1969).

Mevrouw Kern-Wigman heeft o.a. met gebruik van deze informatie haar speurtocht (zie de nieuwsbrieven 38 en 39) voortgezet en komt in de diverse talen allerlei 'stolpen' tegen: 'Stolpi' = paal, stijl (Oudnoors en Oudijlands); 'Stolpe' = paal (Zweeds), post; 'Stólb' = pilaar, paal (Sloveens) en 'Stollo' = paal (Italiaans). Plaatsgebrek in deze nieuwsbrief is de aanleiding dat we haar artikel in de volgende nieuwsbrief zullen opnemen. ▲

SCHILDERSBEDRIJF VAN BENSCHOP

schilderen - behangen - beglazen - kleuradviezen - decoraties - onderhoudsschema's - klein onderhoud

DE VERFFRAAIER!

Zegt wat hij doet,
doet wat hij zegt.

Uw kostbare stolpboerderij wordt door ons deskundig en kleurrijk verzorgd!

Kerkstraat 40
1687 AS WOGNUM

0229 - 575 243
0622 - 799 263

www.vanbenschop.nl

info@vanbenschop.nl

SCHILDER
GLASZETTER
BEHANGER

ERKEND SCHILDERS-
EN AFWERKINGSBEDRIJF

buro architect w.schagen h.b.o. b.n.a.
leijerdijk 13 1733 ja nieuwe niederorp telefoon (0226) 411644 fax 413104

Aannemersbedrijf
M. Duinmaijer B.V.

- nieuwbouw
- verbouw
- renovatie
- onderhoud
- houtskeletbouw
- machinale houtbewerking
- kozijnenspuiterij

Volger 45, 1483 GA De Rijp tel: 0299 673487 fax: 0299 674626 www.duinmaijer.nl

Jac Blaauw

RIETDEKKERSBEDRIJF

Verlaatsweg 17, 1643 LV Spierdijk
t/f 0229 56 17 70

NIEUWE UITGAVE VAN

de stolp te kijk

J.-J. SCHILSTRA | L. BRANDTS BUYS | C. DE JONG

Prijs 19.50

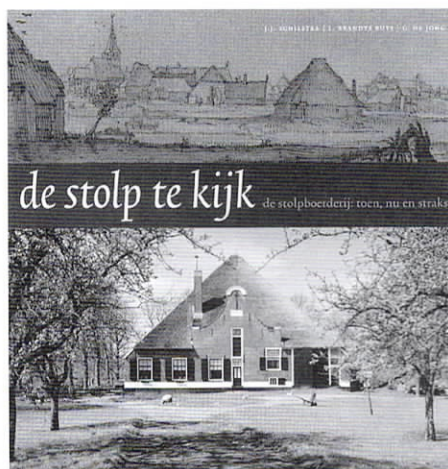
ISBN 90-71123-78-2

STICHTING Uitgeverij Noord-Holland
T 075 647 65 07 | F 075 647 67 11
www.uitgeverij-noord-holland.nl

Lof voor boek De Stolp te kijk

De geheel hernieuwde versie van het boek De Stolp te kijk krijgt alom waardering. Veel leden maakten al gebruik van de bon om het boek zonder portokosten toegezonden te krijgen. Voor degenen die er nog geen gebruik van konden maken, is deze bon ook in deze nieuwsbrief, onderaan deze pagina, opgenomen. Overigens is het boek ook in de boekhandel aan te schaffen.

Op 3 mei j.l. werd het eerste exemplaar aangeboden aan de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, de heer mr. Borghouts, in het teken van de afsluiting van het Jaar van de Boerderij. In zijn dankwoord stelde hij een fragment uit de inleiding van John van Zuylen (directeur Stichting Historisch Boerderij-onderzoek) in het boek centraal: 'Beschermen doe je samen'. Wij zullen het College van GS, waarvan Borghouts voorzitter is, daar stellig nog aan herinneren...

De Stolp te kijk belicht de boerderij vanuit verschillende invalshoeken zoals het hoofdstuk van J.J. Schilstra: de ontwikkeling van het landschap; de strijd tegen het water; vestigingspatronen en stadsboerderijen. Zijn toekomstverwachting van de eerdere versie uit 1991 is in de nieuwe uitgave in hedendaags perspectief gezet. L. Brandts Buys behandelt de ontwikkeling van de stolp als bouwwerk; van de middeleeuwse types tot aan de variatie in de piramidale stolp waarbij het verschillend gebruik en de diverse manieren van hooiopslag de vorm bepaalden; alsook de 'moderne' verkaveling van de droogmakerijen die een aangepast stolpmodel vereiste. In twee hoofdstukken gaat architect Cornelis de Jong in op enkele bijzondere vormen van de stolpbouw zoals de verschijningsvorm van de 'onvolledige' stolp en de Haubargstolpen in Sleswijk Holstein. Hij beschrijft

het proces van diverse restauraties in nieuw gebruik zoals de 'vierkantdeling', het splitsen van boerderijen. Voorzien van tientallen voorbeelden toont hij voorts bouwonderdelen als deuren, ramen, goten en hekken.

Rien Floris interviewde zeven personen die ieder met een eigen professe met stolpen

te maken hebben: uit het agrarische bedrijf; de monumentenzorg; de makelaardij; vanuit diverse lagen van de overheid; de monumentenzorg en bovendien de adviseurs van de Boerderijstichting die vertellen over hun ervaring op bouwtechnisch gebied en voor wat betreft de inrichting van erf en tuin. Het boek telt 120 pagina's en ruim 200 illustraties: foto's, bouwtekeningen en repro's van historische kaarten en prenten en kunstwerken van Picasso, Jannie Kuiper-Wetsteen en Dirk Breed. Een aanrader voor iedere stolpbewoner en geïnteresseerde in die markante 'piramides van de polder'. ▲

najaarsexcursie
deelnamicbon

Ondergetekende wil graag deelnemen aan de najaarsexcursie 2004 in Midden-Kennemerland op zaterdag 2 oktober aanstaande.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Telefoon: _____

Datum: _____

Aantal deelnemers (max. 2 personen): _____

Uitknippen en in een gefrankeerde envelop opsturen naar:
Secretariaat Boerderijstichting Noord-Holland, Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen.
Faxen kan ook: 072- 581 68 87 of mailen naar: stolpen@xs4all.nl

stolpenwinkelp
bestelbon

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Ik bestel hierbij: (alle bestellingen inclusief verzendkosten)

... ex. boek De Stolp te Kijk à € 19,50

... ex. Fietskaart 1: Hoorn-Hoogwoud à € 2,-

... ex. Fietskaart 2: Medemblik-Hoogwoud à € 2,-

... ex. Fietskaart 3: Schagen-Hoogwoud à € 2,-

... ex. Fietskaart 4: Schagen-Callantsoog à € 2,-

... ex. Fietskaart 5: Wieringen à € 2,-

... ex. Fietskaart Beemster-De Rijk-Zeevang à € 4,50

... ex. videoband Stolp in Zicht à € 16,-

... ex. dvd Stolp in Zicht à € 24,-

Bij de bestelling wordt een acceptgiro bijgeleverd.

Uw bestelling wordt zo snel mogelijk uitgevoerd, echter kunnen wij geen vastgestelde levertijd garanderen.

Uitknippen en in een gefrankeerde envelop opsturen naar:
Secretariaat Boerderijstichting Noord-Holland, Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen.
Per fax bestellen: 072- 581 68 87; per e-mail: stolpen@xs4all.nl

Frans Commandeur

Tuinontwerpen

Wij vinden dat u het buiten
net zo goed moet hebben als binnen

- ontwerp en advies
- projectbegeleiding
- aanleg en onderhoud
- (authentieke) fruitbomen

Bernhardstraat 23, 1616 BH Hoogkarspel • tel: 0228-567263 • fax: 0228-567283 • mobiel: 06-51207915 • www.franscommandeur.nl

RIETDEKKERSBEDRIJF

V.O.F. J.P. Kooijman

Ruigeweg 119
1751 HJ Schagerbrug
Telefoon 0224 - 57 13 28
Fax 0224 - 57 31 68

MAATWERK IN:

KOZIJNEN
RAMEN
DEUREN
TRAPPEN
LIJSTWERK

Visser H raam

Tel. (075) 617 79 84, Zaandam

ARNOLD's
BOUWMATERIALEN

in- en verkoop
oude bouwmaterialen

met name:
oude handvorm metselstenen
(Waal-, Vecht- en Rijnformaat),
plavuizen, tegels,
oude straatklinkers, etc.

Corr.adres: Magnusstraat 19, 1741 GP Schagen
Tel/fax: 0224 - 21 72 11 Mobiel: 06 - 53 85 88 66
Opslag: Nijverheidsweg 14 Schagerbrug

NVOB

AANNEMERSBEDRIJF
BRAAK-BEEMSTER BV

Utiliteitsbouw • Bungalows • Bouwadvies
Verbouwingen • Onderhoud/Reparaties

Postbus 70, 1462 ZH Middenbeemster
Tel. 0299-681436/683201 - Fax 0299-683945

Houtaantasting?

HOUTWORM
BOKTOR
BONTEKNAAGKEVER

ATTACK[®]
DIERPLAAGBESTRIJDING

EFFECTIEVE BESTRIJDING MET GARANTIE • ISO 9001:2000 GECERTIFICEERD
40 JAAR GESPECIALISEERD IN HET BESTRIJDEN VAN HOUTAANTASTERS, ZWAMMEN EN VOGELWERING

BEL GRATIS NOORD-HOLLAND: 0800-0242000

WWW.ATTACK.NL • VCA-GECEERTIFICEERD • WWW.ATTACK.NL

de Zinger

Traditionele stijlinterieurs

Ontwerp en uitvoering van
interieurbetimmeringen
in traditionele en
landelijke bouwstijl.

Gespecialiseerd in:

keukeninterieurs met onopvallend
geïntegreerd hedendaags comfort.

Toonkamer en opslag:

Noorddijk 18, Noordbeemster

Telefoon 0299 690273

Geopend: dinsdag t/m zaterdag
van 11.00 tot 17.00 uur.

Dealer van: Farrow & Ball
Traditionele verven en behang

Meer dan 100 authentieke kleuren
voor binnen en buiten.
Tevens voor de vakhandel.

Antieke bouwmaterialen
en restauratiewerken.

West-Friese boerenerven

Binnenkort start een onderzoek naar de verschijningsvorm van streekeigen elementen van het boerenerv in West-Friesland. Zoals in andere delen van de provincie dreigen door o.a. verstedelijking, maar ook vanwege het ontbreken van relevante documentatie allerlei typische onderdelen van het boerenerv te verdwijnen. Zoals de hoogstamboomgaarden met oude fruitrassen en de inrichting van tuin en erf met bijbehorende beplanting. Het onderzoek zal naar verwachting gegevens opleveren die in 2006 in een boekje met CD-ROM de handleiding vormen voor behoud van deze erven en als wegwijzer gaat dienen voor het terugbrengen of nieuw inrichten van een traditioneel erf, met inbegrip het aan-

FOTO: MART GROENTJES

brengen van eigentijdse functies als het terras, de garage of de paardenbak. West-Friesland vormt nog grotendeels een 'witte vlek' in de kennis van de Noord-Hollandse boerenerven. Eerder verschenen publicaties over de Schermer ('Recht toe, recht aan', uitgave van de Boerderijenstichting en 'Het Beemster Erf', uitgave van Werkgroep Beemster Landschap).

Voor de uitvoering in West-Friesland -binnen de Omringdijk- worden vrijwilligers gezocht om in het voorjaar van 2005 op pad te gaan en te inventariseren of informatie cq bestaande documentatie aan te dragen. Opgave, graag op korte termijn aan: Landschap Noord-Holland t.a.v. Jeanine Hamers, postbus 257, 1900 AG Castricum, T 0251-66 22 58, E: j.hamers@landschapnoordholland.nl

De werkgroep West-Friese Boerenerven bestaat uit vertegenwoordigers van het Westfries Genootschap (Commissie Landelijk Schoon), de Agrarische Natuurvereniging West-Friesland, de POMologische Vereniging, Landschap Noord-Holland en de Boerderijenstichting Noord-Holland. ▲

Cornelis de Jong

Cor (74) heeft een punt gezet achter zijn lange bestuurdersperiode in het bestuur van de Boerderijenstichting Noord-Holland, die hij altijd de 'stolpenclub' of de 'vrienden van de stolp' bleef noemen. Zo heette het in het begin ook was zijn mening en daar kreeg je hem niet makkelijk van af. Dat hoefde ook meestal niet, want behalve mede-initiatiefnemer van het eerste uur, was Cor vooral de databank voor vorm en constructie. Je zou hem het architectonische geweten van de stichting kunnen noemen. Hij wist er niet alleen veel van, hij kon er ook boeiend over vertellen, zo beeldend, zo enthousiast. Betrokken was i ook. Cor kon daarom flink tekeer gaan, hele tirades houden, maar ook de boel over een dood punt heen slepen. 'Nou, dan doen we het toch zo!?', vatte Cor samen en ging over tot de orde van dag. De Boerderijenstichting is Cornelis de Jong veel dank verschuldigd en is er trots op hem in de gelederen te hebben gekend. Als u meer over Cor wilt weten, lees dan het boek over zijn werkzame leven 'Architectuur als Ambacht', dat onlangs in

eigen beheer verscheen.

Het is voor € 29,95 te koop bij Cor de Jong zelf; Middenweg 189, 1462 HM Middenbeemster, T 0299-68 74 07.

De tentoonstelling over Cornelis de Jong is nog t/m 31 oktober te zien in het Rijper Museum, Tuingracht 13, De Rijp. Di t/m zo: 11-17 u., va 16 okt. zo 13-17 u. ▲

Ronde schoorsteen

Op het artikeltje in nieuwsbrief 39 kwamen twee reacties binnen.

'De ien pronkt nag van ze leste cente en de aar nag niet met een miljoen op de bank', aldus hoe de West-Friese boer zijn (ronde) schoorsteen laat roken. Dit statement werd ingezonden door de heer en mevrouw Schuijtemaker te Grosthuisen die er aan toevoegen: 'Louter versiering (noem het pronkerij). Alle andere verklaringen zijn latere bedenksels'.

Ton Jonker uit Andijk komt tot dezelfde verklaring: 'Ik heb altijd begrepen dat het een uiting van rijkdom was; een roike boer, een ronde skoortien'. ▲

Stolp op drift

Een vreemde eend in de bijt, zo kun je de stolpboerderij in de weilanden tussen Meppel en Nijeveen wel noemen. De stolp stond oorspronkelijk aan de rand van Amsterdam maar moest rond 1880 plaatsmaken voor stadsuitbreiding. J. Nijmeijer, een turfschipper die regelmatig op en neer voer tussen Amsterdam en Meppel, besloot het vierkantsgebint als retourvracht mee te nemen. De constructie werd nieuw opgericht en sindsdien is Drente een stolpboerderij rijk. Bouwhistoricus Hans Ladrak pleit voor behoud nu Meppel het gebied wil gebruiken voor stadsuitbreiding; dat is de tweede keer dat de stolp voor dat doel zou moeten wijken. Behoud vanwege het monumentale karakter, de bijzondere boerderijvorm in dit gebied en het bijzondere verhaal erachter.

(Bericht uit Nieuwsbrief Heemschut, augustus 2004) ▲

Nieuw leven?

Op de hoek van Dorpsstraat en Braken in Obdam staat al jaren een van oorsprong prominente stolp heerlijk te vervallen. Over deze boerderij met zijn beeldbepalende ligging in de historische lintbebouwing (waarachter oprukkende bedrijven-terreinen) vernamen wij vele verontruste vragen. Het begin van goed nieuws is er nu na de volle aandacht van de gemeente voor behoud en functioneren. Onze adviseur heeft de situatie beoordeeld. Veel zal er moeten gebeuren om de stolp definitief te redden. De mogelijkheden zijn er voor; de (vierkants-)constructie is, voor zover te beoordelen, nog in goede staat. Na de bereidwilligheid en inspanning van alle betrokkenen kan de stolp met deels renovatie en deels herbouw een nieuw leven tegemoet zien waarbij de mogelijkheid tot vierkantdeling (splitsing voor meer woon-eenheden) of een andere passende bestemming in het verschiet ligt. ▲

FOTO: MART GROENTJES

STOLPEN IN HET NIEUWS

Uit het Noordhollands Dagblad, verzameld door Ed Dekker, journalist.

De herbouw van een verbrande dubbele stolp in **OPMEER** stagneert. Een verzekeringskwestie. Weer een tegenslag voor de ondernemer, die er al wel werkt, maar nog niet kan wonen.

Onduidelijk blijft of in **ZWAAGDIJK-WEST** een stolp kan worden gebouwd als herberg. De Raad van State wacht met een uitspraak. Een agrarisch bedrijf vreest beperkingen.

Pas na tussenkomst van de rechter mag de provincie een stolp bij **ALKMAAR** slopen. Volgens krakers had sloop vanwege verbreding van een drukke weg geen haast.

Een geheel andere bestemming, maar ook dan is nieuw riet nodig. Een laag van 28 cm beschermt goed de berg gebruikte spullen waarmee een stolp in **JULIANADORP** vol staat.

Ook een functie! Vooraan een nieuw wijkje in **ZWAAGDIJK-WEST** komt een woonstolp, langs de doorgaande weg. Om het landelijke beeld te behouden, zegt de wethouder.

Verantwoord inspelen op veranderingen, in **OPPERDOES**. Een stolp uit 1873 is het fraaie decor van een ideeëntuin. Met binnen een nieuw jasje voor museum De Zomerstal.

Hoe mooi lofwerk kan zijn! Een boerderij in **WIERINGERWAARD** is rijk versierd met kunstig uit hout gezaagde ornamenten en krullen die kroon en daklijsten aan de voorgevel verlevendigen.

Niet bij de pakken neerzitten. Een fraaie woonstolp in **BARSINGERHORN** vordert, op de plek waar begin dit jaar een kapitale woonboerderij volledig in de as werd gelegd.

De monumentale duinboerderij De Kruisberg in **HEEMSKERK** is op het oog als theehuis. De dubbele stolp is gebouwd uit 1874, ten tijde van projecten ter ontginning van de duinen.

Een opmerkelijk tweede leven voor een oude stolp in **BLOKKER**. Zestien appartementen voor jongeren hebben er plek gekregen, waarvan acht wooneenheden voor gehandicapten.

Dat wordt de gemeente **HEERHUGOWAARD** als eigenaar te duur: een infocentrum, kerkzaal en jeugdpodium in een stolp van ruim drie eeuwen oud. Een andere bestemming is in beraad. ▲

Lezingen

In de laatste drie-en-een half jaar gaven wij in totaal 86 lezingen voor allerlei groeperingen waarbij een groot aantal 'Vrouwen van Nu'. Het is, lijkt ons, een uitstekend middel om de stolp onder de aandacht te brengen; niet alleen de historische en agrarische aspecten ervan maar ook de beeldbepalende plaats in het landschap en de manieren tot bestemmingsverandering met behoud van de karakteristieke vorm. En bovendien met aandacht voor erf en tuin. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met het secretariaat. Op het komend programma:

- 13 okt: Purmerland (Vereniging Samen Sterk)
- 20 okt: (Historisch Genootschap Oud Middelije)
- 18 nov: Sint Pancras (Vrouwen van Nu)
- 25 nov: Hem (Vrouwen van Nu)

2005

- 13 jan: Opmeer (Vrouwen van Nu)
- 18 jan: Krommenie (Vrouwen van Nu)
- 9 mrt: Koog aan de Zaan (Werkgroep SOW)
- 11 mrt: Castricum (Volksuniversiteit)
- 16 mrt: Heiloo (KVG)
- 25 mrt: Bovenkarspel (Vrouwen van Nu)
- 20 okt: Zuiderwoude (Vrouwen van Nu) ▲

Aangeboden

Een houten vierkantsconstructie, afmeting 4 x 4 meter, met overstek; hoogte ca. 5 m. In goede staat. Eventueel geschikt voor oprichten van een kapberg. Te bevragen bij: E.J. Appelman, Rustenburgerweg 221, Heerhugowaard, T 072-571 78 08. ▲

Nieuwsbrief nr. 40 van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', september 2004.

Secretariaat: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen, telefoon 072 - 581 68 88 (ma t/m vr 10-13 uur), fax 072 - 581 68 87, e-mail stolpen@xs4all.nl
website: www.boerderijenstichting.nl

Giro 338181 t.g.v. Boerderijenstichting Noord-Holland, Bergen NH.

Redactie: Mart Groentjes en Willem Messchaert

Grafische verzorging en advertenties: Carla Buijsman, ipsi b.v., Zwaag (0229 - 27 27 00)

Druk: Meco Offset, Zwaag

Oplage: 2.000 exemplaren

De nieuwsbrief verschijnt 3 maal per jaar.

ISSN 1566-8843

Het bestuur van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp':

E. Vermeer (voorzitter)
Larixplantsoen 15, 1702 XG Heerhugowaard

M. Groentjes (secretaris)
Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen

J. van Diepen (penningmeester)
Zuiderdracht 14, 1696 AL Oosterblokker

W. Messchaert (perscontacten, vierkantdeling)
Stierop 1, 1911 NG Uitgeest

S. Douma, Schermerhorn
N. de Vreeze, Alkmaar
W. Schermerhorn, Grootschermer
P. Verhoeven, Heerhugowaard
A. Zandt, Twisk
A. Bolt, Rijsenhout
A. van Seijen, Driehuizen

De adviseringscommissie:

S. Douma, A. Geertman (boerenerven) en ing. P.J. Prett (secretaris).

Advisering

Het is voor leden mogelijk adviezen m.b.t. constructief-technische en esthetische onderwerpen 'op locatie' uit te brengen. Voor een dergelijk (eerste) advies wordt een bijdrage van € 70,- in rekening gebracht.

Verzoeken om advies te richten aan de secretaris van de adviseringscommissie: ing. P.J. Prett, Kanaaldijk 142, 1831 BA Koedijk.
Telefonisch dagelijks bereikbaar van 10-16 uur: 072 - 562 47 05.

Te weten

- Lidmaatschap van de Vrienden van de stolp is € 15,- per jaar (meer mag).
- Geef tijdig eventuele adreswijziging door!
- Bij acceptgirokaart-overschrijving graag uw naam en adres vermelden.